

Громадська організація "Центр екологічних ініціатив "Екодія"
а/с 26, Київ, 01032; info@ecoact.org.ua
тел. +380 44 353 7841; ЄДПРОУ: 41210108
вул. Саксаганського 52а, Київ, 01033, Україна

№131

29.09.2022

Міністру захисту довкілля та природних ресурсів України
Стрільцю Р.О.

вул. Митрополита Василя Липківського, 35, Київ, 03035

Коментарі до Плану заходів з реалізації Оновленого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди до 2030 року

Шановний Романе Олександровичу!

Громадська організація «Центр екологічних ініціатив «Екодія» звертається до Вас з метою врахування наших пропозицій до Плану заходів з реалізації Оновленого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди до 2030 року, що був опублікований на офіційній веб-сторінці Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 30 серпня 2022 року.

Нижче подана порівняльна таблиця з пропозиціями на доповнення та виключення деяких пунктів у секторах: електроенергія та тепло; промисловість; будівлі; сільське господарство; землекористування, зміни в землекористуванні та лісове господарство.

Важливо зазначити що в умовах війни відбулись зміни у багатьох секторах, тож План заходів має брати до уваги оновлені умови. Наприклад, у мовах окупації Запорізької АЕС, а на початку року також Чорнобильської зони, зараз під постійним ризиком влучання ракет в об'єкти інших атомних станцій України, розгляд будівництва нових реакторів виглядає дуже ризиковано для всієї країни. Не менш важливо, що в умовах зміни клімату в Україні буде зменшуватись водність поверхневого стоку¹, що негативно також відзначиться на атомні генерації України.

У разі виникнення будь-яких запитань, просимо звертатись на електронну пошту ez@ecoaction.org.ua.

¹ Аналіз впливу кліматичних змін на водні ресурси України <https://ecoaction.org.ua/vodnist.html>

Сектор «Електроенергія та тепло»

Захід у проекті Плану(з вказанням нумерації)	Пропозиції	Обґрунтування
<p>1.4 Розробка законодавчого підґрунтя щодо встановлення нульової ставки податку за викиди CO2 при спалюванні біопалива</p>	<p>Видалити пункт</p>	<p>Під час спалювання біопалива як і під час спалювання викопного палива викидаються парникові гази. Також у процесі вирощування та збору біомаси відбуваються додаткові викиди. Ціль даного Плану - скоротити викиди. Податок на CO2, це той механізм який стимулює зменшення викидів та сприяє появі додаткового фінансування на заходи зі скорочення наявних викидів. Реалізація даного пункту 4 суперечить цілям Оновленого Національно визначеного внеску України до Паризької угоди до 2030 року щодо реального скорочення.</p>
<p>1. Розвиток виробництва теплової енергії з відновлюваних джерел</p>	<p>Додати захід: "Розробка законодавчого підґрунтя для впровадження критеріїв сталого походження біомаси відповідно до Директиви щодо відновлюваної енергії (ЄС) 2018/2001 (RED II)."</p>	<p>Один з ризиків створення фінансових стимулів ринку біомаси для вироблення тепла може призводити до того, що посівні сільськогосподарські угіддя, включаючи райони з високим запасом вуглецю (ліси, водно-болотні угіддя та торфовища) перетворюються на землі під вирощування енергокультур. Також можливе використання деревини з лісів зі значною цінністю для біорізноманіття. Всі ці процеси землекористування призводять до значних викидів парникових газів. Стимулювання такої діяльності не дозволить досягнути кліматичних цілей. Саме тому наявність чітких критеріїв походження для біомаси, дозволить зменшити викиди від галузі землекористування.</p> <p>Враховуючи процес євроінтеграції, критерії сталості походження біомаси варто розробити відповідно до відповідної нормативної документації ЄС:</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - Директива щодо відновлюваної енергії (ЄС) 2018/2001 (RED II) запроваджує новий підхід, встановлюючи обмеження на біопаливо з високим рівнем ризику непрямі зміни у землекористуванні² - Регламентом про землекористування, зміни землекористування та лісове господарство 2018/841 (LULUCF)³
<p>2.5 Розроблення та прийняття Національного плану дій з розвитку відновлювальної енергетики на період до 2030 року</p>	<p>Внести доповнення у частині «Очікуваний результат» у такому вигляді: «Визначення стратегічних цілей та комплексу заходів із забезпечення сталого розвитку відновлюваних джерел енергії до 2030 року відповідно до ключових принципів Європейського зеленого курсу».</p>	<p>Разом з набуттям статусу-кандидата на вступ до Європейського Союзу, Україна взяла на себе відповідальність за виконання зобов'язань, зокрема, продовження процесу гармонізації українського законодавства з EU acquis, що, у свою чергу, передбачає імплементацію зеленого переходу та сталого розвитку (Green agenda and sustainable connectivity). Уряд України також не раз заявляв про підтримку цілей Європейського Зеленого Курсу далі - ЄЗК). У цьому зв'язку, вважаємо за необхідне розроблення Національного плану дій з розвитку відновлювальної енергетики на період до 2030 року на основі амбітних цілей ЄЗК та плану RePowerEU, представленого 18 травня 2022 року Європейською Комісією.</p>
<p>2.6 Розробка законодавчого підґрунтя щодо розвитку розподіленої генерації та створення сегменту виробників-споживачів електричної енергії з відновлюваних джерел.</p>	<p>Викласти в такій редакції: «Розробка законодавчого підґрунтя щодо розвитку розподіленої генерації та створення сегменту виробників-споживачів електричної</p>	<p>У зв'язку з відсутністю регуляторної бази та недосконалого чіткого законодавства щодо форм розвитку розподіленої генерації, вважаємо за доцільне чітко визначити щодо форм розвитку розподіленої генерації (наприклад, створення енергетичного</p>

² https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.328.01.0082.01.ENG

³ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2019.133.01.0001.01.ENG

	<p>енергії з відновлюваних джерел, зокрема створення нормативно-законодавчої бази для забезпечення формування енергетичних об'єднань».</p>	<p>кооперативу або інших форм енергетичного об'єднання) відповідно до Директиви (ЄС) 2018/2001 та принципів Європейському зеленому курсу та положень проекту Плану відновлення України.</p>
<p>3.1 Розроблення та реалізація Консолідованої програми підвищення безпеки і надійності енергоблоків АЕС України (КСПБ-2)</p>	<p>Викласти в такій редакції: "Розроблення та реалізація Консолідованої програми підвищення безпеки і надійності енергоблоків АЕС України (КСПБ-2) та оновлення «Концепції зняття з експлуатації діючих атомних електростанцій України»</p>	<p>Оскільки 12 з 15 реакторів вже працюють у понадпроектний термін, більш доцільно було б планувати поступове виведення з експлуатації, а також відповідне фінансування на безпечне зняття з експлуатації (Фонд зняття з експлуатації) та поводження з РАВ та ВЯП. Подовження термінів експлуатації означатиме подальше утворення відходів, які потребують захоронення та не переробляються - це йде в розріз з принципами сталості та екологічності.</p> <p>Основним документом, на підставі якого здійснюється діяльність щодо підготовки до зняття з експлуатації АЕС є «Концепція зняття з експлуатації діючих атомних електростанцій України», затверджена наказом Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 10.12.2015 № 798. Концепція підлягає перегляду кожні 6 років і станом на сьогодні чинна Концепція потребувала оновлення у 2021 році. Відповідно до інформації Міненерго, її дію продовжили до кінця 2022 року. Документ потребує актуалізації, оскільки ґрунтується на застарілій інформації та неактуальних макроекономічних показниках.</p>
<p>3.2 Добудова енергоблоків №№ 3, 4 Хмельницької АЕС</p>		<p>Міжнародний досвід побудови нових атомних потужностей в останнє десятиліття свідчить про високі</p>

3.3 Будівництво нових енергоблоків на майданчиках Хмельницької АЕС та інших працюючих АЕС України	Виключити пункти	ризики проєктів, зокрема затримки у термінах будівництва та значне зростання бюджетів. Більш доцільно інвестиції міжнародних партнерів спрямувати у розвиток технологій, що мають швидші терміни будівництва та менші фінансові ризики, як наприклад ВДЕ та системи накопичення та зберігання енергії.
3. Розвиток атомної енергетики	Додати пункт: "Підготовка до потенційного та поступового виведення з експлуатації визначених енергоблоків"	У розширених матеріалах робочої групи «Енергетична безпека» при Національній раді відновлення України від наслідків війни зазначається, що 1 енергоблок з ВВЕР-1000 на ЮУАЕС та 2 енергоблоки з ВВЕР-440 на РАЕС можуть бути виведені з експлуатації в період до 2035 року (с.30). Навіть маючи таку теоретичну можливість - треба до цього належно та завчасно підготуватися.
7.1 Реалізація програм ліквідації неперспективних вугледобувних підприємств та забезпечення оптимізації діяльності державних вугледобувних підприємств шляхом прискорення передачі неперспективних збиткових шахт (з високою собівартістю видобутку) до ліквідації	Викласти в такій редакції: "Реалізація програм ліквідації неперспективних вугледобувних підприємств та електростанцій ; забезпечення оптимізації діяльності державних вугледобувних підприємств шляхом прискорення передачі неперспективних збиткових шахт (з високою собівартістю видобутку) до ліквідації"	Назва ключової трансформації - <i>7.Реформуванн я вугільної галузі, зокрема в частині поступової відмови від використання вугілля</i> . Відмова від використання вугілля в енергетиці відповідно до Європейського зеленого курсу включає в себе не тільки ліквідацію добувних потужностей, але й генеруючих.

Сектор «Промисловість»

Захід у проєкті Плану(з вказанням нумерації)	Пропозиції	Обґрунтування
13 Зменшення питомого споживання енергії та викидів парникових газів на одиницю	Пункт 1 дублюється з пунктом 5 в частині запровадження системи енергетичного	

	менеджменту. Пронуємо залишити пункт 1 а 5-тий пункт видалити	
13 Зменшення питомого споживання енергії та викидів парникових газів на одиницю	<p>Додати наступні заходи необхідні для реалізації трансформації:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Запроваджено функціонування схеми зобов'язань з енергоефективності, - Поширення практик впровадження Добровільних угод з енергоефективності, впровадження системи енергетичного менеджменту. 	<p>Відповідно до аналізу європейського досвіду щодо підвищення енергоефективності на виробництві, впровадження Схеми зобов'язань з енергоефективності є одним із найефективнішим інструментом політики в секторі промисловості⁴.</p> <p>Також впровадження схеми зобов'язань з енергоефективності вимога частина 4 статті 9 ЗУ «Про енергетичну ефективність»</p>

Сектор «Будівлі»

Захід у проекті Плану(з вказанням нумерації)	Пропозиції	Обґрунтування
16 Термомодернізація житлових будівель	<p>Додати наступні заходи необхідні для реалізації трансформації:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Запровадження програми фінансової підтримки щодо впровадження енергоефективних заходів для малоповерхових житлових будівель, в тому числі надання державної фінансової підтримки на впровадження теплових насосів для опалення та гарячого водопостачання; 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Фонду енергоефективності надає фінансову підтримку на впровадження енергоефективності для ОСББ (об'єднання співвласників багатоквартирного будинку). Індивідуальні житлові будинки залишаться поза стимулюванням енергоефективності з боку Держави. При цьому також потребують модернізації системи опалення та огорожувальних конструкцій. 2) Пропоновані зміни дозволили енергетичній сертифікації впливати на ринок нерухомості в країні, як це запроваджено у Франції чи

⁴ Energy Efficiency in Industries https://ens.dk/sites/ens.dk/files/Globalcooperation/ee_in_industries_toolkit.pdf

	<p>2) Спростити підхід до проведення сертифікація енергетичної ефективності будівель та затвердити обов'язковою умовою наявність енергетичного сертифікату будівель при продажі, покупці чи оренді будівлі.</p>	<p>Німеччині. Основна ціль системи енергетичної сертифікації будівель- стати впливовим фактором під час вибору покупки, оренди будівель та модернізувати будівлю. Нажаль, в Україні енергетичний сертифікат не використовується під час угод з нерухомістю.</p>
--	---	---

Сектор «Сільське господарство»

Захід у проекті Плану(з вказанням нумерації)	Пропозиції	Обґрунтування
<p>22.Поширення ресурсозберігаючих технологій обробітку земель</p>	<p>7) Підвищення ефективності використання мінеральних та органічних добрив, засобів захисту рослин (ЗЗР) завдяки розробці та впровадження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - системи навчання сільгоспвиробників, дорадників, зокрема щодо нових технологій та практик. - моніторингу і контролю за зберіганням та використанням агрохімікатів та ЗЗР 	<p>Одним із джерел викидів парникових газів є виробництво та використання мінеральних добрив, а також неналежне поводження із гноєм. Так Україна є країною з одним із найбільших відсотків розорюваності земель, важливим питанням є підвищення ефективності використання добрив та ЗЗР. Це питання також загострюється у зв'язку із залежністю виробництва мінеральних добрив від газу, що у поточній ситуації війни спричиняє дефіцит як в Україні, так і світі. Тому важливо запроваджувати заходи та поширювати практики для підвищення ефективності використання агрохімікатів та пестицидів, зокрема через навчання виробників та дорадників, розвитку моніторингу та контролю за використанням цих речовин на місцевому та національному рівнях.</p>
<p>22.Поширення ресурсозберігаючих технологій обробітку земель</p>	<p>8) Налагодження ефективного моніторингу і контролю за розорюванням земель, зокрема у тих місцях, де заборонено сільськогосподарську діяльність (прибережні захисні смуги, схили, пасовища, землі</p>	<p>В Україні один із найбільших відсотків розорюваності у світі. Проте, окрім величезного відсотку розорюваності, існує проблема незаконного розорювання земель, де сільськогосподарська діяльність заборонена. Мова йде про прибережні захисні смуги, водоохоронні зони,</p>

	природно-заповідного фонду тощо) і повернення незаконно розорюваних земель до природних екосистем.	схили тощо. Інвентаризація цих земель і повернення їх до природних екосистем допоможе скоротити викиди, а також забезпечить збереження інших компонентів довкілля (ґрунтів, водних ресурсів тощо).
22.Поширення ресурсозберігаючих технологій обробітку земель	9. Розвиток інфраструктурних об'єктів (окрім біогазу) для належного поводження і перероблення відходів тваринництва.	Відходи тваринництва (юр. назва "побічні продукти тваринного походження, не призначені для споживання людиною) мають утилізуватися/видалятися належним чином для запобігання негативних наслідків для довкілля. Проте в Україні, на жаль, немає розвиненої мережі сучасних інфраструктурних об'єктів, що могли б справитися з цією задачею. ДП "Укрветсанзавод" останні роки знаходиться у процедурі ліквідації, і деякі філії є закритими, а ті що й працюють, не дотримуються встановлених екологічних вимог. Тому важливо у межах плану заходів з реалізації ОНВВ передбачити відповідний пріоритет для зменшення викидів парникових газів, і загалом викидів.

Сектор «Землекористування, зміни в землекористуванні та лісове господарство»

Захід у проекті Плану(з вказанням нумерації)	Пропозиції	Обґрунтування
відсутні	Додати п. 25 "Зменшення викидів парникових газів від ріллі" Змінити пункт 25 "Попередження деградації лісів та збільшення площі лісового фонду" на пункт 26. Подальші зміни по нумерації відповідні.	У межах сектору "Землекористування, зміни в землекористуванні та лісове господарство" основний акцент було зроблено на лісовому господарстві. Для врахування питання землекористування, що відіграє важливу роль у частині скорочення викидів парникових газів, просимо додати пункт "Зменшення викидів парникових газів від ріллі".

	<p>Додати Заходи з реалізації пропонованого пункту:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Спрощення процедури консервації земель деградованих, малопродуктивних та забруднених (включаючи від воєнних дій). 2. Заохочення до проведення процедури консервації земель. 3. Розробка фінансового механізму стимулювання переведення малопродуктивних та деградованих земель сільськогосподарського призначення до природних екосистем 	<p>У межах відповідного пункту ми пропонуємо додати 3 заходи, які допоможуть відновити природні екосистеми і дозволять скоротити викидів від ріллі. Ці заходи безпосередньо пов'язані з процедурою консервації земель (малопродуктивних, еродованих, а також земель забруднених/пошкоджених унаслідок воєнних дій).</p> <p>Наразі процедура, яка існує в Україні, є недосконалою і не заохочує сільськогосподарських товаровиробників/представників громад до добровільної консервації земельних ділянок. Тому ми пропонуємо запланувати захід зі спрощення відповідної процедури, а також з розроблення планів для заохочення/стимулювання виведення сільсько-господарських земель з господарської діяльності і відновлення на цих землях природних екосистем.</p>
<p>25. Попередження деградації лісів та збільшення площі лісового фонду</p>	<p>Додати заходи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Розробка плану з формування пожежостійких ландшафтів. 	<p>Пожежі в екосистемах є причиною значних викидів у секторі землекористування. Причинами є збільшення середньорічної температури, наявні практики практик природокористування та землекористування. Це призводить до того, що сформовані переважно соснові монокультурні насадження не є нестійкими до поточних умов.</p> <p>За часи незалежності України площі лісових пожеж в Україні неухильно зростають з 2-4 тис. га на рік до 7-18 тис. га у 2000-х роках, та більше 180 тис. га у 2020 році, великою площею різного типу ландшафтів пройдених пожежами (близько 2 млн. га, та 11,7 тис. випадків щорічно)</p>

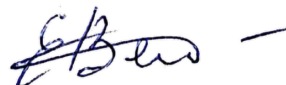
		Необхідною мірою для запобігання є формування пожежостійких ландшафтів - зміна хвойних культур на листяні, формування різновікових насаджень, заводнення осушених водно-болотних угідь. Для ефективної реалізації таких заходів потрібно налагодити взаємодію між різними державними органами та користувачами земель, тому доречно зробити єдиний план заходів.
Відсутні	<p>Додати пункт:</p> <p>27. Виконання заходів з реалізації Стратегії екологічної безпеки та адаптації до змін клімату до 2030 року.</p> <p>Заходи для виконання:</p> <ul style="list-style-type: none">- Здійснення оцінки ризиків та вразливості лісів та лісового господарства до зміни клімату- Здійснення оцінки ризиків та вразливості біорізноманіття до зміни клімату- Проведення аналізу можливого економічного механізму стимулювання переведення малопродуктивних та деградованих земель сільськогосподарського призначення до природних екосистем	<p>20.10.2021 була затверджена Стратегія екологічної безпеки та адаптації до змін клімату⁵, яка має План з реалізації на 2022-2024 роки.</p> <p>Згідно дослідження Світового банку⁶, лісове та сільське господарство одні з найуразливіших галузей до зміни клімату. Підвищення середньорічної температури та кількості несприятливих погодних явищ призведе до зменшення продуктивності лісів, збільшення кількості шкідників, інвазивних видів, підвищення кількості пожеж в екосистемах, зменшення продуктивності с/г земель.</p> <p>Без заходів з адаптації неможливо буде досягнути поставлених кліматичних цілей. Саме тому рекомендуємо включити до плану заходи передбачені Стратегією з екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату.</p>

⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text>

⁶ <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099350002072241806/p1719860a81bb30108b4400add1f906a5e>

Відсутні	<p>Додати пункт:</p> <p>28. Збільшення частки земель Природно-заповідного фонду як мінімум до 15% від суходолу України до 2030 року.</p> <p>Заходи для виконання:</p> <ul style="list-style-type: none">- Підготування наукових обґрунтувань та створення нових чи розширення існуючих об'єктів ПЗФ- Прийняття Закону про території Смарагдової мережі.	<p>Наразі частка територій природно-заповідного фонду(ПЗФ) складає лише 6,8 % і має бути доведена як мінімум до рівнів, встановлених Державною стратегією екологічної політики на період до 2030 року до 15 % від площі території України. Середній показник для країн ЄС це 20%. У Стратегії ЄС з біорізноманіття до 2030 року встановлено ціль законодавчо захистити до 30% від суходолу та до 30% від морських акваторій ЄС до 2030 року. Оскільки в Україні зосереджена значна частина біорізноманіття Європи, то в нас є значний потенціал у сприянні досягненню цієї цілі, що може сприяти залученню коштів та ресурсів на охорону довкілля.</p> <p>Статус земель об'єктів Смарагдової мережі законодавчо не врегульований.</p> <p>Завдяки збільшенню частки земель ПЗФ Україна зможе допомогти досягти цілей по скороченню викидів у секторі LULUCF, досягнути цілей сталого розвитку, адаптуватися до зміни клімату, зменшити кількість паводків та підтоплень земель, зберегти біорізноманіття, та покращити сектор туризму.</p>
----------	--	---

З повагою,
Керівниця відділу клімату

Засядько Є.В.